

Відлуння любові: чоловіки

Збірник оповідань про кохання

Укладач — Еліна Заржицька

Амастех

Блакитна намістина

Два підсліпуватих ока, кістляве тіло і одвічна мігла в руках. Ось так виглядає Карукова тігонька.

— Каруче! — вона завжди кричала з-за дверей.

Зір у неї був ніякий: іноді вона приймала за Карука клаптик тканини на стіні або й сонячного зайчика.

Карук був заклопотаний тим, що майстрував на даху біля горища повітряного змія. Прикріпив дві дощинки одна до одної, потім — аркуші паперу до них, далі звив із ниток хвіст. Довгу міцну шворку — аби повітряний змій злітав високо, сягав верхівок тополь, самої гори — Карук узяв у тігоньки. Бо ж знав, де вона зберігає свої нитки.

Урешті, змайструвавши повітряного змія, хлопець злегка підстрибнув із ним: цікаво, а якби

можна було осідлати свого змія, сісти на нього верхи, аби вітер підняв його вище тополь... і щоб був лігній полудень, і щоб односельці, які працюють у полі (чи то женці, чи косарі), здивовано покидали свою роботу... жінки, які розвішують випрану білизну на дахах, чи навіть воли, що ремигають, собаки на вулицях села, кури на кам'яних огорожах, тобто, всі, всі — і з острахом, і зі здивуванням — задивилися б угору... І мали б упізнавати його: «Та це ж Карук, син Сако», і почали б вигукувати: «Яке диво! Диво!» А йому не було б і діла до того, що біля дверей стоїть тігонька з мітлюю в руці і погрожує.

А ще... Серед усіх цих зачудованих спостерігачів неодмінно мала б бути Маран, і побачити його зі свого даху...

— Каруче!.. — це знову лунав голос тітки.

Карукові тут же захотілося, щоб злі духи вийшли з погребів з доолом¹ і зурною², або щоб Святий Саркіс³ пройшовся вулицями зі своїми

¹ Доол (дхол) — музичний інструмент, власне бубен, барабан.

² Зурна — теж музичний інструмент, святкова флейта.

³ Святий Саркіс — покровитель закоханих, здатний реалізувати мрії.

сазандарами⁴, або щоб здоровецька череда корів і овець посунула б селом із нестямним муканням і беканням... А якби ж усього цього не було, то бодай би кішка знайшлася, якій би він прищемив хвоста дверима на горищі, — і то настільки сильно, щоб вона так заверещала і зам'явкотіла, аби заглушити голос тігоньки, і він не долігав сюди на дах.

Злякавшись тігчиних погроз, він перескочив через кам'яну огорожу і тихо, непомітно підійшов до неї, якраз тоді, коли тітка готувалася знову закричати: «Каруче!» Відтак вона додала: «Помчи, наче голуб, до своєї хресної, візьми в неї кислого дріжджового тіста і одразу ж повертайся!». Карук видав звук, що нагадував кінське іржання, і помчав, вдаючи того ж таки коня із роздутими до вітру нівдрями.

Хресна мешкала неподалік. Карук не раз міг бачити її з даху свого будинку, як вона вивішувала сушити випрану білизну. Та все ж він припустив уздовж городів щосили, будучи впевнений, що біжить зі швидкістю і статтю чистокровного скакуна.

⁴ Сазандар — музикант, член оркестру, музичного ансамблю.

На березі струмка малі діти гралися «у млина»: вони змайстрували з тополиних трісок подобу колеса, на яке лилася вода, і їхнє колесо крутилося. Карук захотів, щоб його пшеницю змололи першою. «Ні, не вийде», — сказав маленький Давид, який призначив себе мірошником. «Вийде». — «Не вийде!». Розгнівався Карук і безжально скинув маленьке колесо; тріски розпалися, і вода забрала їх, немов черговий казковий палац. Карук був старшим за своїх товаришів: хто з них мав право наважитися йому перечити? І знову рисю шляхетного скакуна продовжив шлях — по кисле тісто.

Сад, що належав родині Маран, був уже близенько. Карукові хотілося побачити Маран і показати їй свій жвавий кінський біг. Адже Маран часто була тут у садку зі своїм маленьким телям, яке завжди паслося біля самої стіни.

Так... добре, що він згадав: на грушевому дереві є гніздо, на якому він бачив зозулю; Карук поки що не чіпав її яєчок, очікував, коли в одну прекрасну днину захопить її зненацька за їх висиджуванням.

Він виліз на дерево, засукав рукав, простяг руку в гніздо, і раптом зозуля випурхнула з іншого боку. Яєчка були теплі, різнокольорові й краплисті. Він не став їх розбивати, тим паче, що це була зозуля з грушевого дерева Маран. І він продовжив

свій шлях — по кисле тісто.

За хвильку він опинився біля двору Аракела. При вході стояла собака зі звислими сосками. Карук зайшов, бо ж мусив дізнатися, скільки цуценят вона народила. І вже потім продовжив свій шлях — по кисле тісто.

На якусь мить він зупинився перед крамницею торговця м'ясом. Здивувався, що м'ясник не викрикував ціну свого товару. От якби ж Карук сам торгував м'ясом... І він знову продовжив свій шлях — по кисле тісто.

Коли він врешті увійшов до хати хресної, то почув, як тітонька розмовляє із нею і скаржиться: «Ну що я можу з ним удіяти, скажи на милість? Та хай би вже Господь забрав мою душу, аби я позбулася цього шибеника».

Тітка взяла тісто і, тримаючи Карука за руку, розсерджена, мало не силоміць потягла його додому.

Вони йшли повз ворота будинку Маран. Як же ж переживав Карук, щоб Маран не опинилася на порозі дому, і щоб не побачила його в цьому принизливому становищі! Натомість вони побачили мати Маран, яка підмігала поріг, тож тітка зупинилася, аби знову поскаржитися на Карука і розповісти про його непутящість.

— Але ж вони ще зовсім маленькі,

тітонько-баджі⁵, — заговорила мати Маран. — Завтра вони підростуть, і вже не будуть такими. А у Маран ось уже зо два дні, як вискочив великий прищ на грудях. Така ось біда — захворіла.

Тігка послабила стискання Карукової руки, і відпустила його. Здається, її роздратованість минула. І вона із властивою старим людям авторитетною інтонацією почала пояснювати, як треба чинити в таких випадках.

— Обв'яжи її цибулею. Засмаж як слід цибулину, додай трохи мила, кілька ложок оливкової олії, змішай усе разом, подрібни гарненько в ступці і ще поки гаряче перев'яжи місце, де є запалення; суміш не тільки прорве прищик, але й вбере в себе гній.

— Звідки ж мені взяти оливкової олії, тітонько-баджі?

— У нас вдома трохи є. Я пришлю з Каруком.

— Дякую тобі, тітонько-баджі. Нехай Карук принесе, щоб я зробила перев'язку. Минулої ночі моя кровиночка зовсім очей не зімкнула.

За якийсь час Карук із маленькою засмальцьованою скляночкою в руках увійшов до будинку Маран; її мати смажила цибулину.

⁵ Баджі — ввічливе турецько-вірменське звернення до літньої жінки.

Маран лежала в ліжку немов у півсні, в забутті. Карук говорив навмисне голосно, щоб її розбудити. Як же ж би йому хотілося хоча б разочок глянути на цей прищик на грудях!..

Мати дівчинки стружила мило, коли Карук почув голос тітки: «Каруче!..»

— Твоя тітка кличе тебе, Каруче, — сказала мати Маран.

Карук ще трохи потоптався: йому страшенно хотілося побачити, як мати перев'язуватиме Маран груди.

— Каруче!.. — вдруге почувся голос тітки.

Карук згадав, що тітка вже сердилася на нього через кисле тісто, і щоб не розгнівати її ще більше, таки зібрався йти. У ліжку Маран поворушила ногами.

— Каруче!.. — знову тітка.

— Хлопчику, від крику у твоєї тітки надірвався голос, — звернулася до нього матір Маран, накладаючи стерту цибулину на клаптик марлі.

Карукові довелося йти... Так і не побачивши прищика на грудях Маран!..

Селяни не мали потреби в настінному календарі. Коли вони бачили, що Карук вийшов із хати босоніж, це означало, що почалася весна, і земля потепліла. Коли холоші Карукових штанів

були роздерті по коліна, це означало, що настало літо. А якщо Карук ловив під мостом раків, було зрозуміло, що наближається осінь.

Цього літа в житті Карука не відбулося нічого знаменного. Він з'їв усю черешню з дерева в саду Маран. Та ще, коли вони гралися з Маран на тоці, він попросив у неї про поцілунок, але отримав відмову. Маран навіть розповіла про це матері, мати — його тітці, а тітка надавала Карукові добрячих ляпанців.

В один із осінніх днів Карук знайшов під мостом, де ловив раків, синю намистинку. Він просунув у неї нитку і повісив на шию, щоб оберегти себе від злого ока, отруйної колючки і вроків. Він чув від тітки, що синя намистинка допомагає, рятує від пристрігу. У компанії друзів Карук не раз розповідав про чудодійні властивості намистинки. Бувала серед них і Маран. І одного разу вона навіть виявила бажання потримати намистинку.

Того дня Маран, як зазвичай, пасла теля в своєму саду і плела вінок із ромашок, коли — гоп!.. — зі стіни зістрибнув Карук...

— ...Ага, і ще — коли людина одягає на себе цю намистинку, у вовка одразу ж закривається паща, — розповідав Карук із широко розкритими очима. — Коли граєш у кості, то все щастя

приходить до тебе. Якщо впадеш із дерева, з тобою нічого не станеться. Коли намистинка з тобою, тобі ніщо не загрожує — ані злива, ані вогонь.

Чого, чого тільки не говорив Карук! Маран заворожено слухала.

— Каруче, нехай же ця намистинка залишиться зі мною, добре? — просила Маран.

— Е ні, нізащо! Ні за які гроші. Навіть якщо даси мені сто золотих монет, все одно не віддам тобі намистину.

— Ну, нехай вона побуде в мене хоча б один-єдиний день, не будь же скнарою! — просила Маран, додаючи личкові першого жіночого кокетства і даруючи посмішку.

Колір синьої намистинки здавався Маран усе знадливішим, до того ж сховане було в ній якесь незрозуміле тепло. Ах, як гарно було б, якби намистинка залишилася у неї хоча б на один-єдиний день!

У саду — нікого; зрідка чулося лише лопотіння крил птахів, що пролітали у своїх справах; Карук і Маран сам на сам.

І від цієї їхньої усамітненості Карук несподівано відчув, як у нього влилося незнайоме тепло. Маран здалася йому ще вродливішою від того трепетного, сором'язливого голосу, коли просила віддати їй намистинку.

— Маран... — вимовив хлопець.

Голос, здавалося, виходив із самої глибини його душі.

— Що, Каруче?

Карук не зміг одразу відповісти: в його тілі росло тепло, душа палахкотіла так само тремтливо, як синя намистинка на долоньці в Маран.

Ах, він ніяк не міг їй сказати цього! А якщо вона відмовить?

Він злегка нахилився і прошепотів дівчинці на вухо:

— Якщо поцілуєш мене, я віддам тобі цю намистинку.

Маран ще більше засоромилася, зашарілась і опустила очі. Чи мала погодитись? Аж якщо мати дізнається?... Ні, того не можна й припустити!

І все ж, утримуючи маленьку прикрасу, вона вже не хотіла її віддавати. Намистина в її долоні немов потеплішала, а колір став яскравішим...

— Ні, не хочу, Каруче, — заговорила Маран.

— Ну, якщо так, то поверни мені, — зажадав Карук.

Але Маран ні за що не хотіла розлучатися зі своїм чудом. Завтра ж вона могла б повісити на шию цю кругленьку, теплу і синю намистинку!

— Ні, Каруче, якщо я тебе поцілую, ти неодмінно комусь скажеш.

— Та щоб мені осліпнути, Маран, та щоб мені

провалитися на місці, та щоб мені живим у могилу зійти, — забожився Карук.

Маран знову замовкла, наче далі непевно роздумуючи. Відмовити?

— Все... поверни мені мою власність, — наполог Карук.

— Та... — вимовила Маран сором'язливо...

... І з наче підсолодженою, награною неприязню наблизила личко до уст Карука...

О, які ж теплі були вуста в Карука. Навіть тепліші, ніж синя намистинка, що горіла на її долоні.

м. Нью-Йорк, США (переклад
Гурген Баренц, Еліна Заржицька)

Валентин Бердт

Про що шуміли дощі (фрагмент роману)

...На кінчику вечірнього променя сонця, який проткнув скло давно не митого вікна, повис тягар ночі, яка неминуче насувається на місто.

За балконом — сутінки раннього вечора. Подумки я ще на узбережжі Камчатки. Хочу

побачити світанкову зорю над чорним і холодним океаном, яку вже ніколи не побачу такою, якою милувався двадцять років тому.

Сутінки — це та мить, коли час зупиняється; час без кольору і звуків; мертвий і сумний. Писав Кастанеда, «Сутінки — це прошарок між світами». В цьому містичному проміжку причаїлась якась таїна — печальна, нелегка для душі, але важлива для розуму, вона таїть в собі велику суть дрібних речей.

Почуваю себе забутою книгою на схололому піску порожнього пляжу. Нудьгуючий вітер потріпує сторінки бездарно вигаданого тексту: то обережно, то сердито шелестить в такт хвилям, що набігають на гальку. Чи буде ще літо? І чи не набридне в цьому житті бути предметом чужого дозвілля?

Зрештою, над чим я розмірковую? Адже в тридцять п'ять життя закінчується. Далі — повтор і закріплення пройденого матеріалу. Багато з того, що наповнювало життя і було його сенсом — відпрацьований матеріал. Місце йому на смітнику. Залишились порожнеча, яка претендує стати смислом і виправданням всього теперішнього. І за таких обставин було б добре відшукати в собі сили, щоб знайти того, хто зміг би наповнити смислом ранковий дзвінок будильника.

Вистачило години, щоб наповнити пакунок двома пляшками горілки, банкою шпрот, традиційним лимоном, кількома яблуками, четвертинкою чорного хліба і завмерти на пару секунд перед дверима, перш ніж натиснути чорний гудзик дзвінка.

— Ти???...

— Невже я так змінився?

На її обличчі ні подиву, ні радості. І питання, що прозвучало замість «привіт», — всього лиш інформація про те, що колись в її житті був я, і не дивно, що з'явився знову.

— Ні, не змінився.

— Увійти можна?

— А чи варто?

— Ти не одна?

— В мене такий безлад.

— Він мені завжди подобався.

— Чому?

— Бо відтворює порядок речей у космосі. Приготуй що-небудь, — протягну пакет, в якому пляшки підступно дзенькають боками.

— Ти переоцінюєш наші можливості, — коментує вміст пакету. На мить мені здалось, що між нами все залишилось як і було раніше.

— Гм-м-м, Воронін, час пити щось шляхетніше.

— Ти відвикла?

— Я й не звикала. Краще йди мити руки, а потому розповіси, чому це ти вирішив завітати. Тільки не говори, що скучив. До речі, ти як і раніше запиваєш горілку водою?

— Якщо є.

— В крані завжди є.

— Не всюди є кран.

Сліпі ревності до мого минулого, через те, що в ньому не знайшлося місця для неї. І взагалі, як я міг існувати, радіти життю, закохуватись, ділити з кимось ліжку, їжу? Як я міг?! Чому не чекав на неї? Чому не жив в півоберта, прагнучи зберегти себе для неї єдиної? Ревності до моєї легковажності, з якою я мандрував життям, не ускладнюючи власне існування пошуками відповідей на важливі питання.

З часом вона почала ненавидіти все, що було в моєму житті до неї, і все, що з'явилося в нинішньому житті без неї.

Спостерігаю за тим, як вона накриває стіл: все відбувається як і колись, ніяких змін, окрім в нас самих. В її та в моєму житті за незначний проміжок часу встигли з'явитись потрібні та непотрібні, корисні й безкорисні речі, люди, знайомства. Їх стільки багато й вони настільки різні, що кривь них нам несила розгледіти нас справжніх, тобто колишніх.

— Ти був щасливим?

— Мільйон разів!

— ...???

— Коли вгамовував спрагу, коли рятувався від собачого холоду...

— Це тривіальне щастя. Ти хоч зараз можеш бути зі мною відвертим? Давай зігріємось відвертою розмовою. Я ж бачу, що тобі дошкуляють холодні протяги буття. Нам завжди не вистачало часу, щоб наговоритись досхочу. Напевне, через те ми й розстались, бо не вміли слухати одне одного. Так що, розповідай, адже коли ми ще ось так посидимо?

— Гаразд. Розповім про нетривіальне. Якщо життя втрачає будь який сенс — починаєш жити минулим. І тоді пам'ять відкриває такі деталі, про існування яких, здавалось, забув на віки. Так от, щастя, як я його розумію зараз — це коли прокидаєшся на світанку і перше, що ти чуєш — тиху, впівголоса розмову стареньких батьків, як потріскують в плиті сухі соснові дрова, охоплені язиками вогню, як за вікном в ранковій тиші скрипить на морозі старий клен і над всім цим — розмірене цокання старого настінного годинника. Щастя — це відчувати, як схололі за ніч кімнати будинку поступово наповнюються живим теплом, як пахне свіжістю наволочка, витіпана морозним сільським вітром. І тоді, на якусь мить здається, що всі прикροщі, радощі, розпач, втрати й знахідки —

якась маячня. Насправді життя тільки-но починається, і попереду не має нічого — лише тривожне очікування майбутнього.

За стіною, в сусідній квартирі, розплакалась дитина. В кімнаті так багато ранкового сонця. Гадаю, що зараз не пізніше дев'ятої. Давно не сплю й розмірковую над тим, що час, який я провів у цій квартирі, створив стійку ілюзію колишньої близькості, але вона ні мені, ні їй не потрібна. І в цій ілюзії, яка через пару годин зруйнується, винен я. Вчорашні розмови і спогади перекинули з берега на берег хиткий місточок.

Чому мене мордує?

Боязко від думки, що в тридцять п'ять життя закінчується? Наче старий склеротик, з острахом озираюсь, щоб вкотре переконатися, що минуле — не вигадка і не епізоди з колись прочитаних книжок.

Двічі в одну річку не ступиш. До обіду я залишу цю квартиру і не знаю, чи повернусь коли-небудь?

В ранковій тиші чути, як за стіною в сусідній квартирі жіночий голос заспокоює дитину.

Наші погляди зустрілись тоді, коли я обережно, щоб не розбудити, перевертався на інший бік. З її заспаних очей стекли дві сльозинки.

— А ранок видався недобрим, — обережно

вигер на щоках сльози. — Що трапилось?

— Ти любиш дітей? — запитала вона.

— Люблю.

— А мене ти любив?

— Любив.

— Тоді чому в нас з тобою не має дитини?

Чому все повинно було коли-небудь закінчитись? І

чому ми зараз з тобою в одному ліжку, Воронін?

— Я до тебе більше не приїду.

— Ти ніколи до мене не приїдеш, аби сказати, що ти звідси ніколи й нікуди більше не підеш. Тому тобі краще збиратись. На тебе, мабуть, десь і хтось стомився чекати.

— Мене вже ніхто давно ніде не чекає.

— Ти один?

— Перманентно, бо це природно.

Вона йде до ванної кімнати, а я — варити каву. Приємно здивований тим, що до цього часу ще вцілів мій «штатний» халат. Випраний, випрасуваний. Весь такий свіженький, ніжно окутує моє тіло.

— Я думав, що ти вже ним давно миєш підлогу.

— Він, дурненький, все ще чекає, коли ти сюди повернешся.

— Аби всі халати в світі були такими розумними.

У відповідь вона грає дверима. Шумить

вода. Шумить так само, як і багато років тому. Все в минулому. Тільки ми — дві тремтячі тіні.

Курю натщесерце. Знаю — не варто було б, але іноді приємно зробити те, чого не слід би робити. Трішки дитинства — і фарби заграють. Мені подобається ранок. Момент істини — в перших хвилинах пробудження, а далі — бридке повернення до вчорашніх залишків життя.

— Кава готова.

— Є ще трішки вина. Зараз приготую бутерброди. Діставати вино?

— Я охоче вип'ю. У тебе сьогодні справи?

— На третю годину. Я займаюсь репетиторством. Та й тобі б не завадило серйозно зайнятись пошуками роботи.

— Мені вже давно нічого не завадить.

Переймаю в її погляді знайому тінь невдоволеності. Здогадуюсь: моє безтурботне існування починає її дратувати.

— Ранок інтелектуального ідіота. Коли б я писала з тебе нинішнього портрет, то назвала б його саме так.

— Чому інтелектуального? Чому нинішнього?

— Між нинішнім і колишнім утворилась глибока прірва.

— Якщо ти її бачиш, тоді поясни чому вона виникла.

— Причина твого ідіотизму — це наслідки

безглузлого, стихійного накачування мізків відходами, які виливають на сайти інету та прилавки книжкових магазинів.

— Ех, винця мало.

— Ні, ти скажи мені, чому тобі подобається корчити з себе нещасного месію? Що трапилось в твоєму житті? Що було не так? Виріс в селі, привчений до роботи, служив в армії, недоїдав, недосипав, отримав класичну освіту в одному з кращих університетів України. І в результаті — розмазня. І не баба, і не мужик, і не інтелектуал, і не дебіл. Хто ти зараз?

— Відверто, тому — спасибі. Може ще збігати за пляшечкою? А то всухом'ятку така розмова душу дере...

— Ти, який умів радіти палітрі осінніх фарб, — її машина гніву почала набирати обертів. Моїх слів вона чи не чула, чи відверто ігнорувала. Я вже, чесно говорячи, пожалкував, що залишився пити каву. — Ти, який щиро радів ранковій росі, аромату скошеної трави, ти, який міг годинами проводити сонце за горизонт зораного восени поля, ти, який вилазив на дах дев'ятиповерхівки, аби досхочу намілуватись серпневим зорепадом... Невже ти нинішній забув, як тікав з університетських пар, щоб блукати містом навмання, коли його припорошує лапатий сніг. Врешті решт, ти, який без всього цього не міг жити

— на очах чахнув всихав, черствів і тепер, корчиш з себе містечкового Еклізіаста! Жах та й годі. В мене бракне слів... «Збожеволіле, деградоване людство буде пхатись по Землі в інвалідних колясках, а роботи будуть підтирати йому задницю», — це твій Пилип Мюре, так званий оптимізм якого допомагає тобі котитись вниз. Невже ти не чуєш, як дурно пахнуть твої думки? Невже нічого не існує такого, щоб могло тобі допомогти схаменутись?

— Нічого не допоможе: ні викурена цигарка, ні випите вино — все це лиш ілюзія, зволікання вироку.

— Це ти про що?

— Про те, що мені час іти.

— Воронін, хочеш, я перенесу репетиторство на завтра?

— Поспішайте сіяти розумне, добре, вічне.

— Звичайно, йди. Ми стали різними, і винен в цьому ти. Ну, йди, вже Бога ради.

Шумить, торохтить, за щось чіпляється боками ліфт. Ось я і обійшов всіх, хто б міг відкрити мені двері. Насправді ми не змінились, ніхто не став іншим: нас гне до землі холодна порожнеча електромагнітного простору мобільного зв'язку, квартир, електронних поштових скриньок, автовідповідачів. Ми ще не звикли так. Примирення наступає, мабуть, після тридцяти п'яти. І, напевне,

ніяке воно не примирення, а звичайнісінька байдужість, біологічне виживання. Вибір один: залишитись в місті один на один, наче після вибуху атомної бомби.

Випробовувать, як таких не існує, а є наше суб'єктивне бачення ситуації і більше нічого. Тут ти сильний, а там — слабкий, лінивий, боязкий, брехливий і так далі.

* * *

«Мачо спрагло марить коханням», — набив речення під власним фото на сайті знайомств. Далі — анкета з дебільними питаннями типу: улюблений художник, поет, та інша нісенітниця. Заради інтересу набрав на сайтівському пошуковнику бажані дані: Україна, Харків, дівчина 25–35 років». Через десяток секунд монітор видав десятки миленьких облич, які байдуже дивились повз мене, мимо усіх нас, спрагло шукаючих кохання.

Чого мене занесло на цей сайт? Робота в редакції повернула раніше втрачену можливість годинами сидіти в інеті. За цей час я так знудьгувався за його лабіринтами, що ладен путатися в цих нетрях днями.

Зазвичай, після ранкового ефіру і до обіднього випуску новин — цей проміжок часу наповнюю за власним розсудом. Як правило тиняюсь без діла,

або ж втуплюсь в комп'ютер, чи цмулю третьосортною каву в редакційній забігайлівці.

Юркове пророцтво збулося: віднедавна — я знаменитість і запеклий ворог всіх українських метеорологів. В мене не замовкає телефон, мою електронну скриньку завалюють листами (щоправда, не завжди приємного змісту), мене запрошують місцеві та київські телеканали. І буває ж таке? Не йму віри!

Навмання клацнув мишкою під фото з надписом «Ріша, 26 років, Харків». З бездни інету винирнула мрія поета. На замуленому дні моєї душі, щось ворухнулось, але за секунду померло: «Похондриків, женатиків, хлопчиків до 25 років прошу не турбувати». А трішки далі, в розділі «Кого я шукаю»: «Мужчину, який заправляєтся 98-м». Я збунтувався, а як же кохання?! Навів курсор на симпатичне личко Аліни. Вона виявилась справжньою красунею з довгими загорілими ніжками, і з більш земними інтересами: «Познайомлюсь заради сексу на один-два рази». Ото дає! Невже на більше не вистачить?...

Досить. Лишаю все це на потім. Метеокарти в цьому плані більш змістовні. Переходжу на сайти метеозведень, прогнозів та наукової аналітики. Тут, якщо добре понишпорити, то справжнє кохання можна знайти і в графічних зображеннях циклонів. Так говорять синоптики, хоча я в це вже не вірю.

Потому я вийшов покурити й заодно щось купити до чаю.

Напевне незнайомка на когось чекала, й від нудьги розглядала розвішані на стінах коридору фотографії відомих співаків, політиків, митців, кожен з яких свого часу був запрошений до прямого ефіру нашої радіостанції. Поряд з фотографіями — газетні статі з розповідями про містечкових радіозірок, дипломи, грамоти всіляких там журналістських конкурсів — все, що могло б здатись цікавим для відвідувачів редакції. Уповільнюю крок, щоб краще її розгледіти. На перший погляд — нічого особливого. Але на що я звернув увагу, так це на те, що в Харкові так не одягаються: без потуг на оригінальність — все звично до незвичайності. Ось це саме й приваблювало, підкреслювало її індивідуальність. Спускаючись сходами, подумав: молодець дівчина — наче відбиток пальця!

* * *

— Познайомтесь, — Юрко підвівся в хмарах цигаркового диму з-за столу редакційної кав'яреньки. — Це Аркадія — наймолодший і найталановитіший архітектор нашого міста, героїня мого сьогоднішнього ранкового ефіру. Її проект отримав першу премію міжнародного конкурсу

«Архітектори ХХІ століття». Дівчина не встигла долетіти літаком з Варшави до Харкова, а аеропорту вже вишикувалася черга бажаючих придбати її дебют. А їй всього лиш двадцять років. Три курси інженерно-будівельного. Вчись, студент!

І вже вмовившись, відрекомендував мене:

— Аркадіє, перед тобою наша знаменитість. Він не надто тямить в естетиці архітектурних форм, проте вщент руйнує брехливі прогнози наших синоптиків. Вадим з небом на «ти». Грім та блискавка — його стихія. І через неймовірну зайнятість, він рідко опускається з неба на Землю, через те наша з ним дружба неймовірно міцна.

— А я вас бачила, — кинула на мене поглядом новоявлена зірка архітектури, в якій я впізнав ту, яка очікувала на когось в коридорі редакції сьогодні вранці. — Випадково, в якомусь ток-шоу, і після цього довіряю тільки вашим прогнозам. Цікаво, як це вам вдається?

— Краще запитай в нього, як йому вдається лишатися живим за такої конкуренції?

— Дуже просто. Оскільки конкуренція державна, а значить — ніяка, — я лишався серйозним, počував себе скуто.

— Ні, я ж цілком серйозно, — не вгамовувалась героїня ранкового ефіру, — мені от що цікаво — ваше геніальне прогнозування має екстрасенсорне підґрунтя, чи

фундаментально-академічне?

— Я не знаю, але насправді все доволі легко, а от пояснити — важко. От, наприклад, так само, як ви відчуваєте пропорції, форми. В мене аналогічне сприйняття природи. В якусь мить відчуваєш себе травною, деревом, річкою, а вони про погоду — все знають.

— Аркадіє, нехай це тебе не насторожує — він ще не дерево, — розсміявся Юрко, — і ти в цьому переконаєшся.

— Жартуєте? Чи це післяєфірна релаксація? Але мені справді дуже цікаво?

— Гаразд, цю тему ви обговорити без мене. Краще чогось вип'ємо.

— Вадим, що будеш?

Я замовив горілки, Аркадія — «Рислінг». Й згодом відчув себе доволі комфортно та затишно: наче ми, які сидимо втрьох за одним столиком, знайомі багато років, у нас безліч спільних поразок і перемог. Ніхто ні від кого нічого не приховує, тому що ми завжди були разом.

Цей несподіваний, не зовсім справжній затишок подіяв настільки зворушливо, що на очі навернулись сльози. Словом — розкис. «Натікання хмарності перед холодним фронтом», — говорять синоптики. Нерви здають. Старію. Не в міру сентиментальний, занадто вразливий, чутливий, я стомився від грубощів життя і готовий пустити

сльозу від випадкового дотику тендітної рученьки 20-літньої дівчинки. Про це я розмірковував, ретельно миючи руки в туалеті. Піду додому. Скільки ж можна, старий дурню, грати? Звідки ця жалість до самого себе? Помічаю, що за декілька кроків стоїть, витріщивши очі, хлопчик, і натхненно, потирає рукою матню.

З місця, не ступивши й кроку, легко можу дати йому ногою в живіт. А потім різкий удар в п'ятачок, щоб навзгак головою — і рожеві соплі на брудну кахлю.

— Не витріщайся, а то хребет труси висиплеться.

— Між іншим, — затьохкав він своїм голосочком, — тут давнішня стрілка для хлопчиків.

Боже мій, і тут не залишилось місця для нормального життя! Окинув поглядом цю жалюгідне створіння.

— Йшов би ти, хлопчику, краще до дівчаток, — застібуючись, я поплівся до дверей.

Доки пробирався до нашого столику, згадав, що так нічого й не довідався про проект Аркадії. Юрко не дав і слова мовити. Скільки вже сидимо, а я нічого про неї не знаю.

Чому ми слухаємо лише себе: і не важливо, розповідаємо, чи мовчимо? Звідки бажання безтактно нести порохняву у вічі співрозмовнику? Ми весь час завантажені, посилаємось на

зайнятість, брак часу, але ж насправді зайняті всього лиш самими собою. І головне — нікому від такої зайнятості не стало легше.

«Так не довго і втопись можна. Тільки п'ятки мелькнуть, і тихе плесо вкриється дрібними бульбашками, — крадькома заглядаю в карі очі Аркадії. — Що вона робить в цьому місті? Доки не пізно — потрібно її рятувати. Я готовий віддати власний човен і рятувний жилет. Якщо сумніватиметься, що корабель справді йде на дно — силоміць виштовхаю за борт. А чому, власне, це мене хвилює? Насправді ж хвилюють мене випита горілка й карі очі навпроти. Один раз поглянув — і вже дурень».

— На коня? — запропонував Юрко.

— Вже час, — погодилась Аркадія. — Тільки за умови, що я пригощаю. Доволі прекрасний коктейль «Сублімація». Варто спробувати.

— Любиш випити чи сублімувати? — я помітив, що Аркадія не захмеліла, тоді як ми з Юрком добряче напідпитку.

— Ні те, ні друге, бо нажаль, наслідки в обох випадках однаковісінкі, -з серйозно відповіла архітекторша.

Любуюся її тоненькими, білими пальчиками на синьому склі фужеру й згадую Руслана. Цікаво, як би він охарактеризував її руки?

Їй — 20, нам — 35. Якими ж древніми й

зачовганими, виглядко ми зараз в її очах! Нудні, раз у раз повторюємося, частіше згадуємо про минуле, ніж розповідаємо щось нове. Її фундамент — інет, call-back, мобільник, Гаррі Поттер... І завтра для неї настане кінець світу, якщо плентаючись в ванну, вона виявить, що «не має зони покриття».

Що я тут роблю?

...Додому її проводжав Юрко. З'ясувалось, це зовсім поряд. Я б і сам охоче пройшовся поряд з ними сонним вуличками міста. Та краще іншим разом, бо напідпитку я занадто сентиментальний, від мене несе нафталіном.

На вулиці, обмінялися номерами телефонів. Прощаючись, наголосив, що хотів би ще раз побачитись, поговорити про архітектуру. А вона, усміхнувшись, відповіла, що навзаєм сподівається на зустріч, оскільки так і не довідалась про таємниці незвичайного прогнозування.

Десь йшов дощ. Точніше — поблизу сусіднього Белгорода. До ранку, а може й раніше, водяні хмари накриють Харків. Щоб скоротити шлях до метро, плугаю дворами, бо ще чого доброго, не встигну. Скоро дванадцята ночі.

* * *

В напівпорожньому вагоні метро розглядаю

веселу компанію з двох дівчат та трьох юнаків. Всілись напроти мене й цмулять пиво. І самі такі ж різкі, як пиво: голосно говорять, влітаючи через слово матюк, регочуть і зовсім ні на кого не звертають уваги. Заздрю я їм чи що? На наступній станції до вагону ввалилися ще купка таких самих. Майже діти. В хлопців — пози борзих баранів, руки вигнути дугою, наче по кавуну тримають попід руками, шиї, наче в гусаків — тільки не сичать. Один з них крізь зуби спльовує прямо на підлогу. Дівчатка зо сміху ледь на ногах тримаються, а хлопці в'яло, вимушено посміхаються.

З часів моєї юності уже виросло і влилося в життя нове покоління, й закономірно, що воно зовсім не схоже на нас тодішніх. А хотілося б. Відчуваю між нами прірву. Не різницю, а прірву. У цих молодих та заповзятих щось не так, щось там у них всередині барахлить.

Стоять, похитуючись чи від випитого, чи від щастя: зманіжені, прищаві юнці. Вони ніколи не знали і вже не узнають ні армії, ні романтики студентських будівельних загонів, ні осіннього трудового семестру на колгоспних полях, ні довгожданих зустрічей, ні гіркоти розлук. Смішно й водночас прикро дивитись, коли двадцятирічний здоровань сидить за комп'ютером і на повному серйозі бавиться дебільною стрілялкою, бо в свої двадцять він так і не зміг випустити справжню

автоматну чергу по мішенях в гармидері полігону дивізійних навчань, стрибнути з парашутом, натиснути до межі акселератор броньованої машини вагою 35 тон... Та що там бойова машина? В своєму віці він не тримав в руках справжній АКМ. Цікаво, яким б вони «оригіналами» виглядали усі ці віртуальні генерали в армії, під час курсу молодого бійця? Я ж знаю, я бачив — як плачуть і мочаться в штани такі ось мачо. І мені дуже шкода, що катарсис для справжніх чоловіків у вигляді служби в армії зразка 20–30 літньої давнини — тепер вже історія.

Все їхнє життя — простенька комп'ютерна іграшка. І складається вона з суцільних рефлексів і завчених рухів, що забезпечують вдоволення основного: сон, їжу і тотальне знищення часу. Цікаво, чи хто-небудь з них стане справжнім? Хоча, як можна стати справжнім в оточенні штучного.

* * *

В ніс б'є сперте повітря закритого тривалий час приміщення — це мій дім, цитадель самотності, дідько його нехай забере! Юрко, спасибі йому, урізноманітнив моє скромне життє. Влаштував тут казна що. Час припиняти ці богемські вакханалії.

Спересердя кулаками підпушую й без того пухку подушку. Слід би випрати наволочку. Дратує

прокурене повітря, вічний безлад, хронічна невизначеність у житті. До чорта бісового! В село! Вчителем географії. Заведу собі пасіку, тендітно-недоторканими ранками буду купатись в річці, сповитою сизими туманами. А вечорами подовгу сидіму на порозі, аж доки не замерехтять на небі перші зорі, поруч — вірний пес слухатиме мої роздуми про життя...

Десь в купі скинутого одягу пищить мобілка. Куди я поклав джинси, в кишені яких повинна бути ця голосиста труба?! Нарешті знайшов. Який це дурень серед ночі відправив sms: «Скажи, чому зараз іде дощ?». Знущаються з генія? Ні, стривай, це ж архітекторша. Як на те зло на рахунку лишились копійки. Пару послань ще відішлю.

«Дощ іде том, у що сумно», — набираю текст відповіді.

«Все так просто?», — без зволікань надходить ще одне повідомлення.

«Простіше не буває. На рахунку закінчуються гроші. Sorry...»

Одразу ж зателефонувала.

— Доброї ночі. Не заважаю?

— Не переймайтесь. Радий чути. А де ж Юрко?

— Вже повинен бути вдома. Не хвилюйся, з ним все нормально. Схоже він не з таких, кого можна легко образити.

Аркадія ж не знає, що ми мешкаємо під однією стріхою. Та я їй не став їй говорити про ці дрібнички. Це б похитнуло наш імідж.

— Чому не спиш? — запитую в неї про казна-що, аби не мовчки.

— Слухаю дощ.

— І про що ж він говорить?

— Про мрії, які не здійснились.

— Якщо дощ такий розумний дощ, то нехай підкаже, як мрії перетворити в реальність.

— Це ти говориш як синоптик — архітектору?

— Як «брат по нещастю».

— Приємно ось так серед ночі зустріти родичів.

— Всі люди — брати.

— «Всі люди — вороги», — сказав колись Олдінгтон.

— Які знання текстів світової літератури! — відверто дивуюся.

— Я б охарактеризувала їх, як випадкові.

— Хороші в твоєму житті були випадки.

— Були та мало, тому так і не дізналась — Олдінгтон — це письменник чи якийсь громадський діяч.

— Прозаїк, — уточнюю. Гадаю, це вона навмисне так говорить.

— А тобі чому не спиться?

— Не хочеться, — не говорити ж їй, що я не

вкладаюсь спати, бо чекаю на Юрка, який все рівно розбудить, якщо повернеться сьогодні.

— Але вже ж пізно. Звук пізно лягати?

— Я ні до чого не звук.

— Про що зараз думаєш?

— Про мрії, яким ніколи не здійснитись.

— Невже тобі більше ні про що думати?

— Настав такий час.

— Корисно буде знати, коли ж настає такий час?

— Не раніше, ніж в 33 роки.

— А потім?

— А потім час мріяти минає. Так помирати легше.

— Чи не рано?

— Я взагалі, а не про себе.

— Чуєш, який розлогий грім?

— Звук залежить від типу хмар. Люблю слухати грім. Він, як і дощ, розповідає багато що.

— І що ж він мовив?

— Змінюється напрямок вітру. Хмарність рухається на північ. Висока вірогідність підвищення тиску. І через десять-п'ятнадцять хвилин над містом проясніє небо. Ясна і тиха погода встановиться не більше ніж на дві доби.

— Ніякої поезії.

— Поезія на землі. В небі — закони.

— А чим ти займаєшся, коли живеш поза

небесними законами?

— Ховаюсь від людей. Іноді п'ю горілку, частіше — читаю книги, або просто лежу і дивлюся в стелю...

— Вадим.

— Що?

— Ти можеш розповісти, про що зараз шепоче дощ, але не по телефону.

— Доки я доїду, дощ може скінчитись.

— Невже ти ніколи не помиляєшся?

— Не помиляється тільки той, хто нічого не робить.

— Це не презумпція.

— Згоден, тоді вирушаю. Де той будинок, під вікнами якого шумить дощ?

— «Сталінка» за сотню кроків вверх по Сумській. Біля державного банку звертаєш вліво, потім ще з півсотні метрів по площі Поезії. Я гукну з балкону.

м. Харків

Михайло Блехман

Потім

Залишуся?

Та ні, вже треба йти...

Йти і думати: хто ж цей дурень, безсмертний, як сама дурість?...

Ніє застуджений поперек. Ноги майже не несуть — гудуть у клятих черевиках...

Все ж таки залишуся, посиджу на нашій з ним лавці. З деяких пір нас тут залишилося вдвічі менше, ніж в ті давні часи. Як не посміхнутися власним арифметичним здібностям. Розділилися два надвоє, в залишку виходить один і одна... Є він, тобто я, — але все одно це — рівно вдвічі менше, ніж було тоді, спочатку.

Почорнілі, відвислі щоки опівнічного неба усяяні бляклими, подекуди рожево-прищавий цяточками. І в цьому небі відбивається наше висихаюче озеро — бездонна водойма прісних слів, що ми їх роздратовано шпурляє один в одного.

Залишуся. Марно і безглуздо йти звідси, з цієї лави, нехай і давно задерев'янілої, від цього озера, в якому безліч схолоднілих шматочків золи, що колись біли вуглинами...

Сама знаю — не залишуся, все одно ж підведусь і піду — до наших чотирьох стін,

побитим горохом докорів, образ і звинувачень. До розбитими горщиками не загоюються звинувачення, до отруйних черепків колючої іронії. Добра наживати виявилось навіть простіше, ніж передбачалося, — ось тільки добре, що у нас немає курей: було б сумно бачити, як вони відмовляються клювати ці легко нажиті золоті копійки, розкидані всюди — на подвір'ї, біля озера, в замку.

Піду, щоб знову перебирати хворими ногами в холодних черевиках по звичних білих сходах, схожих на білу халву, зачерствілу, коли вичерпалося моє дитинство. Черства халва — невже по ній вдавалося бігати?

Колись він, чекаючи моєї захопленої подяки, злетів вище пташиного польоту, але звідти мене неможливо не те що розгледіти, а хоча б помігити, — так чому ж захоплюватися і за що дякувати?

Полігати, чи що, і мені, — я ж маю на це право, — щоб з висоти польоту не помічати обридлих дрібниць? На жаль, небо зайняте, двом у ньому можна лише розминутися. Та й дрібниць — всього нашого добра — нажито стільки, що нічого іншого, здається, вже й не залишилося. А добро все наживається й наживається...

— ...Де ж ти, нарешті?

Хто з нас це запитав? Ні, не запитав, а спершу, дуже давно, роздратовано кинув, потім байдуже

зауважив, потім втомлено позіхнув...

Якщо неясно, хто, значить — обидва?

— ...Скільки можна збиратися?

Хто це говорить — він чи я? Навіть розминутися вже не вдається.

— ...Ну, де ж ти?

Ключове питання. Точно ключ, що не підійшов до замка між нами, між ним і мною. Ніби замок, що не підійшов розділеним надвоє двом.

Я ставлю собі це питання тисячу разів на день. Я кручу й верчу мій ключ, але він слухняно і безвольно прокручується в зачиненому заржавілому замку, безсилий відімкнути його.

Я дивлюся в дзеркало — не стільки щоб подивитися, скільки щоб побачити себе, адже де ж ще я можу себе побачити? Якщо я десь і залишилася, то лише в дзеркалі, а скрізь, окрім дзеркала, хіба це — я?

— ...Ти йдеш? Всі зібралися й чекають.

Чи впевнені вони, що чекають — мене? Чи знають вони моє ім'я? Чи пам'ятають, як мене кликали?

— Ваша величносте, дозвольте оголосити ваш вихід?...

Дозволю, звичайно, як не дозволити. А ви, натомість, дозволили б мені зрозуміти — куди і навіщо я зникла? А коли — я й сама пам'ятаю...

Адже і в дзеркалі — не я. Дивлюся, шукаю —

не знаходжу.

Вдивляюся, визираю — але не бачу. Навіть у дзеркалі.

Під вікном — розвалений віз, який колись був парадним екіпажем. Вусатий кучер спить поруч із вічною мискою недоїденою гарбузової каші. Шестеро гостромордих, вузькохвостих коней розбрелися хто куди. Слуги в лівреях кольору відшмаганих дощем кущів, затертих, як мої незрозуміло до кого звернені прохання, хропуть собі у лакейській. Сплять усі, хто вирішив не приходити до мене з мого дитинства. Сплять, наче й не спали ніколи. Як ніби їх всього-навсього придумав той самий дурень — вічний, як сама дурість.

Все і всі — де їм годиться, це могло б заспокоїти.

Тільки й потрібно для щастя зрозуміти, де ж у моєму житті — я? Де я залишилася після того, як моє дитинство припинилося і всі, хто в ньому у мене був, розбрелися хто куди і поснули.

Поперек жалібно скиглить після задубілої лавки, від нескінченних палацових протягів...

Добре, зайду, адже всі зібралися, — все, крім тих, хто залишився в минулому.

Я відкриваю навічно замкнені двері і вхожу до зали. На троні — його колишня величність, а до нього підходить — щоб зайняти місце поруч —

колишня моя. Він дивиться на мене і, напевно, думає те ж саме: звідки взятися величності, якщо велич пішла? Непомітно для інших, вона зникла для нас, а мі — один для одного. Чи не це головне?

Ні, не це. Головне — черевики, найнестерпніша з усіх дрібниць. Через ці черевики я ненавиджу свої ноги навіть сильніше, ніж постійно ниючий поперек. Їх слід взувати відразу після сну і не знімати до наступного, щоб моїй чарівності й загальному розчуленню та захопленню не було меж.

Мені належить пурхати і випромінювати наївність, сріблясто дзвеніти у відповідь на вітання і заливатися червоним кольором втіленої наївності.

Присутні покликані прислужувати мені, а я — служити всім їм. Її величність служить своїм підданам. Служить недосяжним і тому манливим прикладом, втіленням недосяжної, але все ж одного разу досягнутою, а тому спокусливою мрії. Для цього я зобов'язана поставати перед підданими в уже давно тісній, хоча ще не зовсім вилинялій сукні й у мерзенних, некерованих черевиках. Під час кожного тріумфального — вони у мене всі тріумфальні, так положено, — виходу мені належить по-дитячому пустотливо клацнути пальчиками, немов ще один камінний вуглик чутно тріснув, непомітно для підданих перетворюючись на попіл, після чого засоромитися власної

пустотливості, залитися рум'янцем і потупити погляд.

Гаразд, кляцну, заллюсь, потуплю. Я змирилася з усім і з усіма. Піднімаю сукню до щиколотки, щоб зійти на трон і щоб піддані розчулились і щасливо перезирнулися: «Так, це вона — та ж, необхідна і вічна. Це її ніжки — в тих же, незмінних, незамінних черевичках».

Ритуал заведений, подібно палацовому годиннику, що б'є вічно, і вічно — невлад. А з деяких пір — з розмаху.

Значить, нехай мої ноги залишаються для підданих ніжками, і нехай піддані не чують, як нестерпно ці ніжки гудуть.

Піддані впевнені, що це — я.

Що це я — йду на трон, підставляю руку для королівського поцілунку, заливаюся сріблястим дзвіночком і рум'янцем.

Вони не помітили гарбуза, що валяється під вікнами палацу? Ну, що ж, хай буде так, хай вони, на своє щастя, не помічають того, що втратило важливість, — як і я не помічаю себе в дзеркалі.

Нехай ноги залишаються ніжками, а ненависні черевики — черевичками.

І нехай мені ніколи не дізнатися, який дурень, безсмертний, як сама дурість, вигадав ці кляті черевики й намовив стару недобру фею вдягнути їх на мої ноги-ніжки.